

Gasum Oy

PL 21

02151 ESPOO

PÄÄTÖS YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYN SOVELTAMISESTA

HANKKEEN KUVAUS

Gasum Oy suunnittelee maakaasuputken rakentamista Lempäälästä Kangasalan Sahalahteen. Putken kokonaispituus on noin 34 kilometriä ja halkaisija DN315 välillä Lempäälä-Huutijärvi ja DN200 välillä Huutijärvi-Sahalahti. Putken materiaali on muovi ja sillä siirretään kaasua alennetulla 8 barg:n paineella Kangasalan Lämpö Oy:n ja Ruoka-Saarioinen Oy:n käyttöön. Putken lisäksi rakennetaan kolme venttiili- ja paineenvähennysasemaa sekä kaksi väliventtiiliasemaa putkilinjan varrelle.

Nykyinen maakaasun siirtoyhteys Tampereelta Kangasalle on käynyt pieneksi. Kangasalan Lämpö käyttää maakaasua kaukolämmön tuotannossaan ja toimittaa maakaasua jakeluverkostonsa kautta loppukäyttäjille. Tavoitteena on korvata teollisuuden käyttämä raskas polttoöljy ja nestekaasu maakaasulla. Uudella putkella varaudutaan nykyisiin kaasunkäyttötarpeisiin sekä kaasun käytön mahdolliseen kasvuun tulevaisuudessa. Rinnakkaisputken rakentaminen nykyisen maakaasuputken rinnalle tai olemassa olevan putken korvaaminen isommalla putkella olemassa olevalla linjalla ei ole Gasum Oy:n mukaan mahdollista tilankäytön, turvallisuuden ja rakentamisen kaasuntoimitukseen aiheuttaman pitkäaikaisen katkoksen johdosta. Uusi linjaus mahdollistaa maakaasun käyttökapasiteetin kasvattamisen Lempäälän kunnan alueella sekä maakaasun tankkausaseman rakentamisen liikennekäyttöä varten Kangasalla.

Hankkeeseen liittyy Kangasalan Lämpö Oy:n rakennettavaksi tuleva yhdys- ja jakeluputki Kangasalle tulevan paineenvähennysaseman ja nykyisen Kangasalan Lämpö Oy:n kaasun jakeluverkon välille. Putken pituus on alle yksi kilometri ja koko DN315.

Lisäkaasun toimittamiseksi on selvitetty vaihtoehtoisia reittejä maakaasuputkelle. Putken esisuunnittelussa on ollut neljä vaihtoehtoista putken linjausta. YVA-lain mukainen päätös koskee jatkosuunnitteluun valittua linjausvaihtoehtoa 2, joka sijoittuisi Lempäälän Hulikankulman Marjamäen paineenvähennysasemalta ensin metsäautoteitä seurailleen ja myöhemmin metsäalueiden kautta Kangasalle Kirkkojärven, Liuksialan ja Huutijärven kautta Pelisalmen alittaen Sahalahden taajamaan. Putken rakentamisen on arvioitu tapahtuvan vuosina 2010 ja 2011.

Hankkeen ympäristö ja selvitys hankkeen ympäristövaikutuksista

Tehdyt selvitykset

Gasum Oy toimitti 18.12.2009 Pirkanmaan ympäristökeskukselle hankkeesta laaditun ympäristöselvityksen maakaasuputkesta välille Lempäälä-Sahalahti YVA-lain mukaista päätöstä varten. Ympäristöselvityksen on laatinut Neste Jacobs Oy.

Keskeiset ympäristöselvityksessä selvitettyt asiat ovat vaikutukset maisema- ja kulttuuriympäristöön, muinaisjäännöksiin sekä luontoarvoihin ja Natura 2000-kohteisiin. Vaikutukset on arvioitu jatkosuunnitteluun valitusta linjauksesta ja sen kahdesta vaihtoehtoisesta linjauksesta Kangasalla; Ahulin etelä- ja pohjoispuolisesta linjauksesta.

Ympäristöselvityksessä on jatkosuunnitteluun valitun linjauksen lisäksi lyhyesti kuvattu kolmea muuta esiselvitettyä vaihtoehtoista putkilinjausta ja niiden keskeisiä ympäristönäkökohtia sekä esitetty perusteet jatkosuunnitteluun valitulle linjaukselle. Vaikutusten arviointi on pääosin tehty Neste Jacobs Oy:n asiantuntija-arviona.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy on Gasum Oy:n toimeksiannosta suorittanut luontoinventoinnin jatkosuunnitteluun valitun linjan alueelta ja laatinut luontoselvityksen, johon sisältyy luontotyyppi- ja kasvillisuuskartoitus, liito-oravainventointi ja arvio maakaasuputken vaikutuksista putkilinjalla oleviin Natura 2000-verkoston kohteisiin. Maastoinventoinnit on tehty touko-syyskuussa 2009.

Maakaasuputken linjauksille on tehty pohjavesivaikutusten arvioimiseksi yksityiskaivojen kartoitus syksyllä 2009. Peltoalueiden salaojitukset on selvitetty esisuunnittelun aikana.

Gasum Oy on pyytänyt viranomaisilta ja muilta tahoilta ennakkolausuntoja hankkeen lunastuslupahakemuksen valmistelua varten lokakuussa 2009, jossa jatkosuunnitteluun oli valittu linjausvaihtoehto 2. Kangasalan kunta on ennakkolausunnoissaan korostanut rakentamisen sovittamista herkillä alueilla, kuten Salmuksen ja Kirkkojärven alueilla, Liuksialan ja Vääksyn kulttuurimaisema-alueilla sekä maanviljelykseen käytetyillä peltoalueilla. Kangasalan kunta on pitänyt parempina taajamien kautta kulkevia linjauksia. Pirkanmaan liitto on lausunnossaan tuonut esille linjauksen sijoittumisen maakuntakaavassa ulkoiluun ja virkistykseen osoitetuille ja Natura-alueille. Maakuntakaavan merkinnät asettavat maakaasuputken suunnittelulle erityisiä vaatimuksia. Pirkanmaan liiton kanta on, ettei Natura 2000-alueille suunniteltaisi kaasuputken rakentamistoimia ilman erityisen painavia syitä ja ehdottaa tarkasteltavaksi muita linjausvaihtoehtoja. Gasum Oy on saanut palautteena Kangasalan luonto ry:ltä, Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry:ltä, Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry:ltä ja Pirkanmaan lintutieteelliseltä yhdistys ry:ltä kannanoton, jossa edellytetään maakaasuputken linjauksen vaihtoehtojen uudelleenarviointia ja järjestöt kannattavat YVA-menettelyä koko linjauksen osalta. Esitetyn linjauksen osalta järjestöt ehdottavat huomioon otettavia seikkoja rakentamisessa.

Gasum Oy on neuvotellut maakaasuputken sijainnista sidosryhmien kanssa ja järjestänyt maanomistajien ja asukkaiden tiedotus- ja keskustelutilaisuudet syksyllä 2009. Saatuja tietoja on käytetty maakaasuputken linjaussuunnittelussa ja ympäristöselvityksen valmistelussa.

Merkittävimmät kohteet valitulla maakaasuputken linjalla

Merkittävimmät luontokohteet maakaasuputken linjalla ovat Salmuksen ja Kirkkojärven Natura 2000-alueet. Näillä alueilla rakentaminen on suunniteltu tehtävän kavennetulla työalueella ja vuodenaikojen mukaan. Merkittävin kulttuuriympäristökohde on Liuksialan kartano viljelymaisemineen. Linjaus on alueella pyritty suunnittelemaan mahdollisimman vähän pysyviä haittoja aiheuttavaksi. Merkittävin arkeologinen kohde on Sarsan alue Huutijärvellä. Näillä alueilla joudutaan toteuttamaan arkeologisia kaivaustutkimuksia ja työn aikaista valvontaa. Merkittävin pintavesikohde on Längelmäveden Pelisalmen alitus. Kohde on suunniteltu toteutettavaksi keväällä tai syksyllä vilkkaimman virkistys- tai veneilykauden ulkopuolella.

Rakentamisen aikaiset vaikutukset

Maakaasuputken asentamista varten kaivetaan 1,5-2 metrin syvyinen kaivanto ja putki asennetaan 1-1,2 metrin peitesyvyuteen. Tarvittaessa voidaan putkilinjaa joutua louhimaan. Kaivetut maa-ainekset sijoitetaan linjan viereen sopiviin maastokohtiin, varsinaisia läjitysalueita ei ole suunniteltu otettavan käyttöön. Työalueella oleva puusto kaadetaan ja pintakasvillisuus vaurioituu. Työmaaliikennettä varten maastoon rakennetaan tarpeen mukaan asennustie, joka seuraa putken linjausta. Hankkeessa rakennetaan kolme paineenvähennysasemaa ja kaksi venttiiliasemaa, joille tulee tieyhteys.

Ympäristöselvityksen mukaan rakentamisen aikaiset suurimmat ympäristövaikutukset aiheutuvat asutukselle ja maanviljelykselle. Asutukseen kohdistuvat merkittävimmät vaikutukset ovat rakentamisen aikainen melu ja työmaaliikenne. Maakaasuputken työalue etenee noin 0,5-1 kilometriä viikossa. Peltoviljelylle voi rakentamisesta olla haittaa. Rakentamisen aikainen työalue peltoalueilla on noin 10 metriä ja metsäalueilla noin 12 metriä. Työaluetta voidaan tarvittaessa leventää tai kaventaa. Peltoalueilla maakaasuputken työalue palautuu heti tavanomaiseen käyttöön rakentamisen jälkeen. Metsäalueilla työalueen palautumisesta aiheutuu maisemahaittaa. Maakaasuputki on sijoitettu mahdollisuuksien mukaan metsäalueilla olemassa olevien metsäautoteiden ja virkistysreittien varrelle.

Maakaasuputken linjan rakentaminen edellyttää louhintaa Lempäälän Marjamäen alueella, mikä lisää rakennusaikaisten kuljetusten määrää. Salmuksen alueella metsäautoteitä joudutaan käyttämään maa-ainesten kuljetukseen, mikä voi häiritä retkeily- ja virkistysalueella liikkuvia. Peltoalueilla rakentaminen voi aiheuttaa häiriötä liikenteeseen ja maanviljelyyn sekä tuottaa melua ja pölyä lyhytaikaisesti. Rakentamisen aikainen liikenne ja työkoneiden liikkuminen voivat hidastaa muuta liikennettä ja aiheuttaa häiriötä alueen asukkaille. Vesistöalituksessa Pelisalmissa voi aiheutua häiriötä vesialueella liikkumiseen ja virkistyskäyttöön vesistön samentumisen johdosta. Samentumishaitat rakentamisen aikana ovat merkittäviä mutta lyhytaikaisia.

Pysyvät vaikutukset

Merkittävin vaikutus maakaasuputkesta rakentamisen jälkeen on sen aiheuttamalla pysyvillä maankäyttörajoituksilla sekä avoimena pidettävä 4 metrin käyttöoikeusalue putken linjalla. Gasum Oy huolehtii linjan pysymisestä avoimena. Maakaasuputken linja merkitään maastoon valkoisin merkintäpylväin enintään 500 metrin välein siten, että

pylväältä toiselle on näköyhteys. Maakaasuputken suojaetäisyys rakennuksiin on 4 metriä, kuitenkin ehdoton minimietäisyys on 2 metriä.

Rakentamisen jälkeen työalue viimeistellään ja maastoon syntyneet vauriot korjataan ja maisemoidaan. Rakentaminen voi aiheuttaa pysyviä maisema- ja maastovaikutuksia seudullisille virkistysalueille ja – reiteille, mikäli niiden läheisyyteen pysyvästi läjitetään kallio- ja maa-aineksia.

Maakaasuputken tarkastus- ja huoltotoimenpiteiden vaikutus on vähäinen. Maakaasuputken käyttöikä on yli 50 vuotta.

Natura 2000 – verkoston kohteet

Maakaasuputken linjauksen alueella on kaksi Natura 2000-verkoston kuuluvaa aluetta, Salmuksen ja Kirkkojärven Natura-alueet.

Salmuksen Natura-alue on suojeltu luontodirektiivin perusteella (SAC-alue). Maakaasuputken linjaus sijoittuu Salmuksen Natura-alueelle noin 560 metrin matkalla kulkien alueen poikki sen kapeimmalta kohdalta. Salmuksessa linjaus noudattaa Natura-alueen länsiosassa Kaarinanpolun ulkoilureittiä ja myöhemmin Kaarinanpolun itäpuolella se kulkee metsäautotien vartta. Salmuksen Natura-alueen itäreunassa maakaasuputki sijoittuu metsäautotien varteen ja jatkuu siitä edelleen noin 1,3 kilometriä metsäautotietä Natura-alueen reunassa.

Välittömänä vaikutuksena maakaasuputken linjauksen alle jää joitakin kymmeniä neliömetrejä lehtokasvillisuutta. Rakentamisen aikana ojissa voi esiintyä tilapäistä veden samentumista ja kiintoaineksen kulkeutumista. Rakentamisella ei ole välillisiä vaikutuksia vesitalouteen. Maakaasuputken rakentamisella ei todeta olevan merkittäviä välillisiä vaikutuksia suojeltaviin luontotyyppisiin Salmuksen alueella eikä se luontoselvityksen mukaan todennäköisesti merkittävästi heikennä Salmuksen Natura-alueella suojeltavia luontotyyppisiä tai lajeja.

Kirkkojärven alue on suojeltu lintu- ja luontodirektiivin perusteella (SPA- ja SAC-alue). Suunniteltu maakaasuputki ei sijoitu Kirkkojärven Natura-alueelle. Lähimmillään linjaus sijoittuu noin 60 metrin päähän Kirkkojärven osa-alueen rajasta ja 90 metrin päähän Taivallamin osa-alueen rajasta. Ahulin pohjoispuolinen linjaus sijoittuu lähimmillään noin 110 metrin päähän Natura-alueen rajasta ja eteläinen noin 30 metrin päähän. Kirkkojärven ja Taivallamin välissä linjaus sijoittuu voimajohdon maastokäytävään ja muualla Natura-alueiden läheisyydessä peltoalueille. Luontoselvityksen mukaan maakaasuputkella ei todeta olevan välittömiä vaikutuksia Kirkkojärven Natura-alueen luontotyyppisiin eikä se aiheuta pysyviä maankäytön muutoksia Kirkkojärven Natura-alueen läheisyydessä peltoalueilla.

Muut luontokohteet ja suojeltavat eliölajit

Luontoselvityksessä tunnistettiin myös muita maakaasuputken linjauksen lähellä esiintyviä arvokkaita luontokohteita ja suojeltavia eliölajeja. Luontokohteiden ominaispiirteisiin ei rakentamisella todettu olevan merkittäviä vaikutuksia eikä hankkeella näin ollen ole merkittäviä välittömiä tai välillisiä vaikutuksia luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien,

uhanalaisten lajien ja muiden merkittävien eliölajien tunnettuihin esiintymiin maakaasuputken linjalla tai sen välittömässä läheisyydessä.

Pirkanmaan ELY-keskuksen paikkatietoaineistossa ei ole tallennettuja tietoja luonnonarvoista, joita suunniteltu linjaus vaarantaisi.

Kulttuuriperintö

Putkilinjalla on kolme valtakunnallisesti arvokasta kulttuurihistoriallisesti merkittävää ympäristöä, Liuksialan kartano ja kulttuurimaisema, Vääksyn kartano ja kulttuurimaisema-alue ja Sahalahden kirkonkylän kulttuurimaisema-alue.

Pirkanmaan maakuntamuseo on tehnyt linjalta arkeologisen inventoinnin syksyllä 2009 ja selvittänyt maakaasuputken läheisyydessä sijaitsevat kiinteät muinaisjäännökset. Maakuntamuseo toteaa hankkeesta antamassaan ennakkolausunnossa, että putkilinja ei aiheuta sellaisia muutoksia ympäristöön, jotka vaarantaisivat maakaasuputken linjalla olevien alueiden kulttuurihistoriallisia arvoja. Maakuntamuseo kuitenkin edellyttää, että paineenvähennys- ja venttiiliasemat sovitetaan ympäristöön huolellisesti avoimien maisematilojen ulkopuolelle. Joissakin kohteissa on tarpeen tehdä koekaivauksia, joilla voidaan ratkaista linjan lopullinen sijainti. Linjalla on alueita, joilla putkilinja tulee kaivaa arkeologin valvonnassa. Pelisalmen vesistöalituksen linjalta on tarpeen varautua vedenalaisten muinaisjäännösten selvitykseen. Maakuntamuseo pitää Ahulinjärven eteläpuolista linjausta parempana.

Maankäyttö

Maakaasuputken rakentaminen vaatii rakentamisen aikana noin 10 metrin levyisen työalueen peltoalueilla ja 12 metrin työalueen metsäalueilla. Tarvittaessa työaluetta voidaan kaventaa. Rakentaminen aiheuttaa tilapäisen haitan asutukselle ja maanviljelykselle peltoalueilla. Maakaasuputki aiheuttaa pysyvän, noin 4 metrin levyisen käyttöoikeusalueen, jolle ei saa rakentaa, varastoida tavaraa eikä istuttaa puustoa. Maakaasuputken ylittäminen raskailla ajoneuvoilla on sallittu vain vahvistettujen ylityspaikkojen kohdalla.

Maakaasuputki sijoittuu osittain seudullisten, toisiinsa kytkeytyvien virkistys- ja ulkoilureittien läheisyyteen (Birgitanpolku Lempäälässä ja Kaarinanpolku Kangasalla sekä Pirkan Taival Tampereelta Valkeakoskelle).

Maakuntakaava

Maakaasuputken alueella on voimassa Pirkanmaan 1. maakuntakaava. Suunniteltua maakaasuputkea ei ole merkitty maakuntakaavaan.

Alkuosaltaan Lempäälässä putki sijoittuu metsäalueelle ja olemassa olevan maakaasun siirtoputken vierellä. Linjaus kulkee Lempäälän ja Kangasalan välillä MU-alueella (alue jolla erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta Hervanta-Taivalpirtti-Valkeakoski) ja sijoittuu retkeily- ja ulkoilualueelle (VR, Salmuksen ja Iso-Riutan järvet) sekä kulkee Salmuksen Natura-alueen poikki.

Kangasalla valitulla linjauksella on kaksi vaihtoehtoista reittiä Ahulinjärven pohjois- tai eteläpuolitse. Ahulinjärvi on yhdessä Kirkkojärven kanssa Natura-alueita. Ahulin pohjoispuolella maakuntakaavassa on runkoviemärin linjaus ja taajamatoimintoja. Eteläpuolella merkintöjä ei ole. Ahulista itään on valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö Liuksialan kartano ja kulttuurimaisema (akv-32), joka kuuluu myös maakunnallisesti arvokkaaseen Liuksialan-Tiihalan maisema-alueeseen. Liuksialan haka ja rantaniitty on maakuntakaavassa merkitty arvokkaaksi perinnemaisemaksi (Pbm). Linjaukselle sijoittuu kaksi muinaisjäänöskohdetta tai – aluetta (SM).

Huutijärvelle päin linjaus sijoittuu maatalousalueelle (MY), jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Valtatie 12 ja Huutijärven väli on merkitty taajamatoimintojen alueeksi (A). Alueella on runsaasti muinaisjäänöskohteita ja – alueita (SM). Huutijärvellä sijaitsee valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö Vääksyn kartano ja kulttuurimaisema (akv-028) sekä maakunnallisesti arvokas Kerppolan kulttuuriympäristö (akm-029). Sahalahdentiellä linjaus risteää vesi- ja viemärijohtojen kanssa ja Pelisalmessa Längelmävedellä putki risteää laivaväylän kanssa. Sahalahdella linjaus kulkee maatalousalueella (MY). Linjauksen läheisyydessä on kaksi muinaisjäänöskohdetta.

Yleiskaavat

Maakaasuputken linjauksen alueella on voimassa Lempäälässä Kuljun-Marjamäen-Moision-Keskustan oikeusvaikutteinen osayleiskaava. Kangasalla maaseutualueilla on voimassa kunnan yleiskaava vuodelta 1976. Linjauksen alueella on voimassa Jokioisten, Tiihalan ja Leivin kylissä ja maa- ja metsätalousalueilla lintuvesien osayleiskaava ja ranta-alueilla Kangasalan rantaosayleiskaava. Yleiskaavan laatiminen Sahalahdelle on vireillä Kangasalla.

Asemakaavat

Lempäälässä linjauksen alueella on voimassa oleva Marjamäen alueen asemakaava. Linjaus sijoittuu alkuosaltaan asemakaavaan merkityn olemassa olevan maakaasun runkoputken vierelle noin 5 metrin etäisyydelle ja muualla asemakaavaan merkityllä maa- ja metsätalousalueella (M-alue).

Kangasalan kunnan alueella linjaus sijoittuu Huutijärvellä asemakaava-alueelle. VT 12 ja Sahalahden liittymän kohdalla linjaus sijoittuu puistoalueelle (VP), jolle on suunniteltu uusi paineenvähennysasema. Sen sijoittaminen vaatii asemakaavan muutoksen.

Sahalahdentien varrella linjaus sivuaa asuinrakentamiseen tarkoitettuja alueita (AO ja AP). Tien 58 jälkeen linjaus sijoittuu suojaviheralueelle ja maatalousalueelle (EV ja MT/s) ja Sahalahdessa urheilu- ja virkistyspalvelujen ja yhdyskuntateknisen huollon alueelle (VU-1 ja ET).

Vesistö ja pohjavesi

Maakaasuputkella on kaksi vaihtoehtoista linjausta Kangasalan Ahulinjärven pohjois- ja eteläpuolitse. Pohjoinen linjaus alittaa Ahuliin laskevan ojan ja eteläinen laskuojan Ahulista Roineeseen. Maakaasuputken linjaus alittaa Kirkkojärven johtavan ojan ja Kirkkojärvestä Roineeseen laskevan Taivallamminojan. Huutijärvellä linjaus alittaa Vesijärvestä Längelmävedeen laskevan Vääksynjoen. Vääksynjoen alitus on suunniteltu tehtäväksi

suuntaporaamalla. Putki alittaa Längelmäveden Pelisalmessa, jossa putkilinjalla tehdään louhintaa noin 2 kilometrin pituisella vesistöalituksella. Maakaasuputken linjaus alittaa Kangasalan Sahalahdessa Kirkkojärvestä laskevan Hangasojan ja Myllyojan. Ahulin ja Kirkkojärven laskuojien alitukset, Vääksynjoen, Pelisalmen ja Hangasojan ja Myllyojan alitus vaativat vesilain mukaiset luvat.

Rakentaminen vaikuttaa työn aikana veden virtaukseen vesistössä. Rakentaminen aiheuttaa kiintoaineksen irtoamista ja veden samentumista. Samentumishaitta on merkittävä, mutta lyhytaikainen. Rakentaminen haittaa kalastusta työn aikana. Maakaasuputkesta ei aiheudu pysyviä vaikutuksia vesistöihin, mutta se asettaa vesistöön käyttöoikeusalueen mukaiset maankäytölliset rajoitukset putkilinjalla.

Suunniteltu linjaus ei sijoitu vedenhankinnan kannalta tärkeille tai luokitelluille pohjavesialueille. Linjauksella olevat yksityiskaivot on kartoitettu syksyllä 2009. Linjauksen vaikutusalueella sijaitsee 80 yksityistä kaivoa, joista talousvesikäytössä on 49 kaivoa. Talousvesikaivojen sijainti on huomioitu linjauksen sijoittelussa. Rakentamisen ei arvioida vaikuttavan merkittävästi pohjavesiesiintymiin. Yksityiselle vedenhankinnalle mahdollisesti aiheutuvasta haitasta voi syntyä tarve vesilain mukaisen luvan hakemiselle. Maakaasuputkella ei arvioida olevan käytön aikaisia vaikutuksia pohjaveteen.

Onnettomuusriskit

Rakentamisen aikana maakaasuputken linjalla liikkuu raskasta liikennettä ja työkoneita. Rakentamisen aikainen turvallisuus varmistetaan opastein, merkinnöin ja suojauksin. Rakentamisen aikaiset riskit pohjavesille voivat aiheutua työkoneiden toiminnan tai huollon yhteydessä.

Rakentamisen jälkeen linjaus merkitään maastoon ja kaasun virtausta verkostosta seurataan reaaliaikaisesti. Luvaton ja valvomaton kaivutyö maakaasuputken välittömässä läheisyydessä voi aiheuttaa riskin maakaasuputken käyttöturvallisuudelle. Kaasuvuodon tapahtuessa rikkoutunut putkiosuus eristetään sulkemalla lähimmät linjasulkuventtiilit ja tyhjentämällä putki kaasusta. Maakaasuputken rikkoutuessa maakaasu purkautuu ylöspäin, eikä aiheuta vaaraa ympäristölle tai ihmisille. Maakaasu koostuu pääosin metaanista.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Lempäälän Kuivaspään kylässä Hulikankulman pohjoispuolella maakaasuputken linjaukseen rajoittuen on Soraset Yhtiöillä maa-aineslain mukainen lupa kiviainesten ottoon. Maakaasuputken linjauksessa on otettu huomioon kiviainesoton vaikutukset. Maakaasuputken rakentaminen ei todennäköisesti ajoitu samanaikaisesti kiviainesoton kanssa.

Kangasalan Vesi rakentaa uutta vesijohtolinjaa Kangasalla ja osa maakaasuputkesta voidaan sijoittaa samaan kaivantoon vesijohtoputken kanssa Huutijärven alueella valtatie 12 ja tien 58 välillä Sahalahdentien pohjoispuolella.

Valtatie 12 parantamiseen liittyvillä eritasoliittymä- ja kaistajärjestelyillä ei ole keskenään yhteisvaikutuksia.

Maakaasuputken suunnittelussa otetaan huomioon riittävät suojaetäisyydet TAVASE-tekopohjavesihankkeen suunniteltuun raakavesiputkeen.

ASIAN KÄSITTELY

Gasum Oy:n maakaasuputkihanke välille Lempäälä-Kangasala tuli 24.2.2009 vireille Pirkanmaan ympäristökeskuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) päätösasiana. Asian käsittely on siirtynyt 1.1.2010 Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (Pirkanmaan ELY-keskus).

Hankkeesta on kuultu Gasum Oy:tä neuvottelussa 20.3.2009 ja 18.11.2009, jossa Gasum Oy on tuonut esiin jatkosuunnitteluun valitun linjauksen ominaisuuksia, aikataulua sekä ympäristö- ja luontoselvitysten tuloksia.

Ennen päätöksentekoa arviointimenettelystä on riittävästi neuvoteltava asianomaisten viranomaisten kanssa. Ympäristöselvityksen liitteenä on syksyllä 2009 hankkeesta saadut ennakkolausunnot. Lisäksi Pirkanmaan ELY-keskuksella on ollut käytössään valitulta linjaukselta tehty luontoselvitys, annetut palautteet sekä tietoja Gasum Oy:n Pirkanmaan maakuntamuseolta saaduista kannanotoista. Pirkanmaan ELY-keskus on ollut yhteydessä Pirkanmaan liittoon. Pirkanmaan ELY-keskus on saanut riittävän selvityksen muiden viranomaisten näkemyksistä mainituista asiakirjoista.

Hankkeen muu valmistelu

Gasum Oy, Kangasalan Lämpö ja Ruoka-Saarioinen Oy ovat allekirjoittaneet maaliskuussa 2009 maakaasun toimittamista koskevat aiesopimukset. Gasum Oy on käynyt hankkeesta sidosryhmäneuvotteluja esisuunnitteluvaiheen aikana keväällä 2009. Gasum Oy järjesti Kangasalla hankkeesta ja jatkosuunnitteluun valitusta linjauksesta tiedotus- ja keskustelutilaisuudet maanomistajille ja yleisölle syyskuussa 2009 sekä tiedotti lehti-ilmoituksin ja Gasum Oy:n Internet-sivuilla. Maakaasuputkihankeesta oli mahdollisuus antaa palautetta Gasum Oy:lle. Gasum Oy pyysi hankkeesta ennakkolausuntoja eri viranomaisilta ja järjestöiltä. Ennakkolausuntopyyntö toimitettiin yhteensä 32 eri organisaatiolle, joista 20 antoi lausunnon. Gasum on saanut palautteita 28 henkilöltä tai taholta.

ELY-KESKUKSEN YVA-LAIN 6 §:N MUKAINEN RATKAISU

Gasum Oy:n maakaasuputkihankeeseen (jatkosuunnitteluun valittu linjaus 2) välillä Lempäälä-Kangasala ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Perustelut

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVAL) 4 §:n mukaan arviointimenettelyä sovelletaan asetuksella tarkemmin säädettäviin hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joista Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen täytäntöön paneminen edellyttää arviointia taikka joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia Suomen luonnon ja muun ympäristön erityispiirteiden vuoksi. Lain 4 § 2 ja 3 momenttien mukaan arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin edellä tarkoitettuun olennaiseen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan,

myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, arviointia edellyttävien hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Harkittaessa lain mukaan vaikutusten merkittävyyttä yksittäistapauksessa otetaan lisäksi huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (YVAA) 6 §:n 8 b kohdan mukaan hankkeita, joihin sovelletaan arviointimenettelyä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla, ovat kaasuputket, joiden halkaisija on yli DN 800 millimetriä ja pituus yli 40 kilometriä.

Gasum Oy:n maakaasuputki ei ole kooltaan ja pituudeltaan YVA-asetuksen 6 §:n hankeluettelon tarkoittama maakaasuputki. Maakaasuputken pituus on noin 34 kilometriä, mikä vastaa 85 % YVA-asetuksen hankeluettelossa mainitusta 40 kilometrin putkipituudesta. Myös putken halkaisija DN200 – DN315 on hankeluettelon putkikokoa DN800 pienempi. YVA-menettelyn soveltamispäätöksessä tulee arvioitavaksi mm. hankkeen koko, hankkeen sijainti ja vaikutusten luonne sekä yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa.

Ympäristöselvityksessä on kuvattu jatkosuunnitteluun valitun linjauksen vaikutuksia monipuolisesti. Linjauksen vaikutusalueella on tunnistettu ympäristöarvoja, joihin hankkeen vaikutukset voivat kohdistua. Näitä ovat luonto-, virkistys- ja maisema-arvot sekä muinaismuistot. Maakaasuputken linjauksen ympäristöselvitys on otettu huomioon hankkeen suunnittelussa. Hankkeen suunnittelussa on pyritty ottamaan huomioon linjauksen alueelle sijoittuvia kohteita linjausmuutoksien. Rakentamisaikaiset vaikutukset ovat kestoaltaan rajattuja kohdistuen metsä-, maatalous- ja taajama-alueille sekä seudullisille virkistysalueille ja -reiteille.

Kaasuputken jatkosuunnittelun valittu linjaus tai rakentaminen ei käytettävissä olevan luontoselvityksen mukaan hävitä tai heikennä Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden suojelun perusteena olevia arvoja. Pirkanmaan ELY-keskuksen näkemys on, että luontoselvitys ja arvio hankkeen vaikutuksista Natura-alueisiin on tehty asianmukaisesti, eikä maakaasuputken rakentaminen todennäköisesti merkittävästi heikennä Salmuksen tai Kirkkojärven Natura 2000-alueilla suojeltavia luontotyyppejä tai lajeja.

Maakaasuputken linjaus kulkee valtakunnallisten maisema-alueiden ja valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen kautta. Putkilinja ei aiheuta ympäristöön sellaisia muutoksia, jotka vaarantaisivat alueiden kulttuurihistoriallisia arvoja. Linjauksen alueella on kuitenkin suoritettava arkeologisia koekaivauksia ennen rakentamista ja tarvittaessa muutettava linjausta koekaivausten tulosten perusteella.

Maakaasuputki ei merkittävästi vaikeuta maankäyttöä suunnitellun linjauksen alueella. Rakentamisen aikaiset asukkaisiin, elinkeinoin ja seudulliseen virkistykseen kohdistuvat haitat ovat lyhytkestoisia. Vaikutukset vesistöihin ovat lyhytkestoisia eivätkä aiheuta vesistöissä pysyviä muutoksia.

Pysyviin rakentamisesta aiheutuviin maasto- ja maisemavaikutuksiin erityisesti virkistykseen osoitetuilla alueilla liittyy epävarmuutta.

Maakaasuputkihanke ei todennäköisesti aiheuta merkittäviä ympäristövaikutuksia, jotka olisivat rinnastettavissa YVA-asetuksen hankeluettelossa mainittujen hankkeiden merkittäviin ympäristövaikutuksiin.

SELVILLÄOLOVELVOLLISUUS

YVA-lain 25 § mukaan hankkeesta vastaavan on oltava riittävästi selvillä hankkeen ympäristövaikutuksista, vaikka hankkeeseen ei sovelleta YVA-lain mukaista arviointimenettelyä.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) 4, 6, 19 ja 25 §
Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) 6 ja 7 §

MUUTOKSENHAKU

Hankkeesta vastaava saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Tähän päätökseen ei saa muutoin erikseen hakea valittamalla muutosta. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentissa tarkoitetut tahot saavat kuitenkin hakea muutosta tähän päätökseen samassa järjestyksessä ja yhteydessä kuin hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta tai hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä valitetaan. (Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 19 §:n 3 momentti)

Alueidenkäytön   Leena Strandén
yksikön päällikkö

Ylitarkastaja   Virve Sallisalmi

PÄÄTÖKSEN TIEDOKSI ANTAMINEN JA PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös annetaan hankkeesta vastaavalle saantitodistusta vastaan.

Päätöksestä tiedotetaan kuuluttamalla 14 päivän ajan Kangasalan ja Lempäälän virallisilla ilmoitustauluilla. Päätös julkaistaan sähköisesti Pirkanmaan elinkeino-, liikenne -ja ympäristökeskuksen Internet-sivulla www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

Päätös tiedoksi

Kangasalan kunta

Lempäälän kunta

Pirkanmaan liitto

Pirkanmaan maakuntamuseo, kulttuuriympäristöyksikkö

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, oikeushallinto-osasto

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kalatalouspalvelut

Turvatekniikan keskus

Merenkulkulaitos

Metsäkeskus Pirkanmaa

Energiamarkkinavirasto

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Y-vastuualue ja L-vastuualue

Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus

Valtioneuvosto

Kangasalan luonto ry